

Commissie cassatie in het belang der wet

Edelhoogachtbare heer Fokkens,

De commissie cassatie in het belang der wet heeft het genoegen u verslag te doen van haar bevindingen, met betrekking tot haar vierde werkzame periode. U treft aan:

- A. een evaluatie met betrekking tot de vierde periode;
- B. een overzicht van de belangrijkste onderwerpen en zaken die onder de aandacht van de commissie zijn gebracht in de vierde periode;
- C. een aanbeveling van de commissie van zaken die zich naar het inzicht van de commissie lenen voor het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet.

A. Evaluatie van de vierde periode

De commissie heeft in de vierde verslagperiode (die loopt van 1 juli 2013 tot 1 juli 2014) dertien verzoeken ontvangen. Van tien verzoeken was onmiddellijk duidelijk dat zij zich niet leenden voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet. De redenen daarvoor zullen hierna in het algemeen kort uiteen worden gezet. De beoordeling van de drie overige verzoeken wordt onder B toegelicht. Onder B worden ook de twee verzoeken besproken die bij de commissie reeds zijn binnengekomen in de derde verslagperiode, maar toen zijn aangehouden met de bedoeling nadere informatie in te winnen. Ten slotte heeft de commissie zelfstandig twee onderwerpen op de agenda gezet, ook die worden besproken onder B.

De commissie heeft de ingekomen verzoeken als volgt beoordeeld:

- In de eerste plaats is bezien of de voorgelegde vraag een juridisch vraagpunt bevat dat zich leent voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet.
- In de tweede plaats is meegewogen of er verdeeldheid bestaat in de literatuur en jurisprudentie ten aanzien van het voorgelegde vraagpunt.
- Een zaak leent zich voorts niet voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet indien sprake is van een ‘foutje’ in een individueel geval. De opgeworpen rechtsvraag dient een zaakoverstijgend belang te hebben.
- Cassatie in het belang der wet ligt niet voor de hand als het vraagpunt naar verwachting binnen afzienbare tijd in een gewone procedure aan de Hoge Raad zal kunnen worden voorgelegd.
- Verder worden *repeat players* in beginsel geacht over een voldoende sterke processuele positie te beschikken om hun eigen belangen te dienen. Zij zullen doorgaans in staat zijn binnen een redelijke tijd zelf een bepaalde vraag in cassatie aan de orde te stellen.
- Ten slotte ligt het niet in de rede om een rechtsvraag aan de orde te stellen in een vordering tot cassatie in het belang der wet wanneer deze vraag de serieuze aandacht heeft van de wetgever.

Met betrekking tot de tien binnengekomen verzoeken die zich naar het oordeel van de commissie niet leenden voor cassatie in het belang der wet, merkt de commissie aan de hand van het aangegeven beoordelingskader nog het volgende op. Uit sommige verzoeken blijkt dat bij de indiener een onjuist beeld bestaat over de aard en functie van het rechtsmiddel cassatie in het belang der wet. De aangedragen zaak bevat geen (relevante) rechtsvraag en/of is sterk met de feiten verweven. Ook doet zich voor dat cassatie in het belang der wet wordt verzocht in zaken die buiten de taak van deze commissie liggen. Hoewel op de website is vermeld dat de taak van de commissie is beperkt tot civiele zaken, krijgt de commissie ook verzoeken tot het instellen van cassatie in het belang der wet in strafzaken onder ogen. In sommige gevallen gaat het om tuchtrechtelijke zaken waarbij de wet niet voorziet in de mogelijkheid van cassatie in het belang der wet. In deze situaties moet de commissie de ingekomen verzoeken afwijzen of doorsturen naar de procureur-generaal.

B. Overzicht van de belangrijkste onderwerpen die onder de aandacht van de commissie zijn gebracht

1. *Vraag: geldt artikel 1:254 lid 5 BW – dat bepaalt dat de kinderrechter de stichting (Bureau Jeugdzorg) die de ondertoezichtstelling uitvoert, kan vervangen door een stichting uit een andere provincie – ook bij een verhuizing?*

Deze vraag heeft de commissie in haar derde periode ook onder ogen gezien. Een minderjarige kan onder bepaalde omstandigheden door de kinderrechter onder toezicht worden gesteld van het Bureau Jeugdzorg (art. 1:254 lid 1 BW). Het gaat dan (gewoonlijk) om het Bureau Jeugdzorg dat werkzaam is in de provincie waar de minderjarige woont. Indien als gevolg van een verhuizing de minderjarige in een andere provincie komt te wonen, wordt het wenselijk gevonden dat dan ook het Bureau Jeugdzorg dat werkzaam is in die provincie het toezicht gaat uitoefenen. De vraag is nu of de overdracht van het Bureau Jeugdzorg in de ene provincie naar een Bureau Jeugdzorg in de andere provincie, in het geval van een verhuizing van de minderjarige, moet geschieden door middel van een verzoek aan de kinderrechter (art. 1:254 lid 5 BW). In de rechtspraak is wel geoordeeld dat zulks niet nodig is (bijv. Rb. 's-Hertogenbosch 8 april 2010, ECLI:NL:RBSHE:2010:BM0549).

In de vergadering van de derde periode heeft de commissie besloten dat zij nadere informatie zal inwinnen over de mate waarin de jurisprudentie verdeeld is en in hoeverre in de praktijk behoefte bestaat aan opheldering over deze vraag. De beoordeling van de vraag is vervolgens aangehouden.

De commissie heeft vervolgens informatie ingewonnen bij het Landelijk Overleg Vakinhoud Familie- en Jeugdrecht (LOVF). Het LOVF heeft ter voorkoming van financiële en juridische problemen in geval van verhuizing van de minderjarige naar een andere provincie als werkwijze aanbevolen een verzoek aan de kinderrechter tot vervanging van Bureau Jeugdzorg gegrond op art. 1:254 lid 5 BW te ontvangen. De vervanging van Bureau Jeugdzorg wordt dan door middel van een beschikking bewerkstelligd. Dezelfde opvatting is ook te vinden in de T&C BW (Bruning), art. 1:254 BW, aant. 5.

De commissie constateert dat dezelfde lijn ook wordt voorgestaan in de Memorie van Toelichting bij de Wet van 12 maart 2014 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Wet op de jeugdzorg en de

Pleegkinderenwet in verband met herziening van de maatregelen van kinderscherming (Stb. 2014/130). Daarin wordt opgemerkt (Kamerstukken II, 2008–2009, 32 015, nr. 3, p. 26):

“Een andere reden voor bureau jeugdzorg om vervanging te vragen, kan gelegen zijn in [het] feit dat de minderjarige zijn duurzaam verblijf in een andere provincie heeft en het praktischer is uitvoering van de ondertoezichtstelling over te dragen aan het bureau jeugdzorg in die provincie.”

De heersende opvatting lijkt daarom te zijn dat bij verhuizing van een minderjarige naar een andere provincie, vervanging van het Bureau Jeugdzorg geschiedt door middel van een verzoek aan de kinderrechter. Nu hierover, zeker in het licht van de recente Memorie van Toelichting, inmiddels duidelijkheid lijkt te bestaan, acht de commissie het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet over deze vraag niet langer opportuun.

2. *Twee vragen over het heffen van griffierechten in een renvooiprocedure:*
 - i. *Dient in een renvooiprocedure het griffierecht voor vorderingen – ook met een nominaal beloop van meer dan € 25.000 – te worden bepaald op het griffierecht voor vorderingen van onbepaalde waarde?*
 - ii. *Dient in geval van betwisting van een hoofdelijke schuld van twee of meer failliete concernvennootschappen, twee of meermalen griffierecht geheven te worden, wanneer het geschil met de betrokken schuldeiser naar één en dezelfde rolzitting wordt verwezen?*

Deze vraag heeft de commissie in haar derde periode ook onder ogen gezien. In het faillissement wordt door de curator onderzoek gedaan naar de deugdelijkheid van de door schuldeisers ingediende vordering(en), de verificatie. De ter verificatie aangemelde vorderingen kunnen worden betwist door de curator, medeschuldeisers of de gefailleerde. Indien geen schikking tussen betwister en betwiste schuldeiser mogelijk blijkt, dient in een aparte procedure (de renvooiprocedure) te worden vastgesteld of de betwisting terecht is. De rechtbank bepaalt in die procedure tot welk bedrag de door de schuldeiser in het faillissement ingediende vordering wordt erkend. De onderhavige rechtsvraag ziet op de hoogte van het te heffen griffierecht door de rechtbank in een dergelijke renvooiprocedure. In de vergadering over de derde periode heeft de commissie besloten hierover nadere inlichtingen in te winnen.

Vanuit de Redactieraad Wgbz (Wet griffierechten in burgerlijke zaken) is gereageerd op de door de commissie voorgelegde vragen. Daartoe is met betrekking tot de eerste vraag opgemerkt dat in een renvooiprocedure het griffierecht steeds dient te worden geheven op basis van het tarief voor een vordering van onbepaalde waarde, dit in lijn met het arrest HR 21 november 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL8481, NJ 2004/72. Uit de praktijk bereikt de Redactieraad Wgbz geen signalen dat op dit punt behoefte bestaat aan verduidelijking.

Met betrekking tot de tweede vraag merkt de Redactieraad Wgbz op dat, conform de uitgangspunten van de Wgbz, in dat geval tweemaal griffierecht is verschuldigd. Wellicht bestaat hier wel behoefte aan verduidelijking.

De commissie acht, gelet op het voorgaande, cassatie in het belang der wet met betrekking tot de eerste vraag niet nodig, nu hierover niet verschillend lijkt te worden geoordeeld. Met betrekking tot de tweede vraag merkt de commissie op dat het stelsel van de Wgbz meebrengt dat twee keer griffierecht wordt geheven omdat sprake is van twee zaken. Om hoeveel zaken het gaat, wordt bepaald door het aantal verwijzingen naar de zitting door de rechter-commissaris (art. 122 lid 1 Fw). In geval van verschillende faillissementen zullen er even zovele verwijzingen zijn. In het kader van het griffierecht kan daarop geen invloed worden uitgeoefend. Bovendien zal het twee keer moeten betalen van het griffierecht niet een heel groot probleem vormen, daar het griffierecht niet onaanvaardbaar hoog uitvalt gezien het antwoord op de eerste vraag. De commissie ziet daarom op dit moment onvoldoende grond om met betrekking tot deze twee vragen de procureur-generaal te adviseren tot het instellen van cassatie in het belang der wet.

3. *Verzoek om cassatie in het belang der wet in te stellen tegen een uitspraak van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg wegens het niet juist uitvoeren van een lijkschouw door een huisarts.*

Het gaat om een uitspraak van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg (hierna: CTG) van 21 maart 2013, gepubliceerd in: Stcrt. 2013/9737. Het CTG overweegt daarin:

“4.9 Uit het verhandelde ter terechtzitting in hoger beroep is gebleken dat de dienstdoende verzorgende, mevrouw Q., op 11 januari 2010 de dood van de patiënt heeft vastgesteld in het bijzijn van de familie, waarna de arts is

gewaarschuwd. De arts heeft vervolgens van enige afstand geschouwd. Naar het oordeel van het Centraal Tuchtcollege heeft de arts, binnen de “KNMG handreiking lijkschouwing voor artsen bij overlijden anders dan door euthanasie of hulp bij zelfdoding” getrokken grenzen, onder de gegeven omstandigheden (er was sprake van een verwacht overlijden), op deze wijze kunnen schouwen.”

Verzoeker komt hiertegen op en voert aan dat hiermee sprake is van een verkeerde uitleg van de Wet op de lijkbezorging (WLB). Het op afstand kijken naar een persoon liggend in bed kan niet worden beschouwd als een lijkschouw. Daarnaast behoort de lijkschouw een onderzoek naar de (medische) omstandigheden rondom het overlijden en een onderzoek van het lichaam naar de oorzaak van het overlijden te omvatten.

De commissie merkt hierover het volgende op. Artikel 3 WLB bepaalt dat de lijkschouwing zo spoedig mogelijk na het overlijden geschiedt. Artikel 7 lid 1 WLB bepaalt dat hij die de schouwing heeft verricht een verklaring van overlijden afgeeft, indien hij ervan overtuigd is dat de dood is ingetreden ten gevolge van een natuurlijke oorzaak. De WLB bevat verder geen regels op welke wijze de lijkschouw dient plaats te vinden. In de praktijk blijkt daarvoor de handreiking van KNMG (Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst) uit 2005 van belang te zijn. Hierin wordt onder meer opgemerkt dat een lijkschouwing inhoudt een door de arts persoonlijk uitgevoerd, uitwendig onderzoek van het hele lijk en een onderzoek naar de omstandigheden waaronder het overlijden plaatsvond. De literatuur is hiermee in overeenstemming (vgl. T&C Gezondheidsrecht (Van Meersbergen), art. 3 Wet op de lijkbezorging, aant. 2).

De commissie is het met verzoeker eens dat het niet zonder meer duidelijk is of de uitspraak van het CTG in overeenstemming is met de genoemde handreiking van de KNMG. Op grond van het navolgende zal de commissie echter niet adviseren tot het instellen van cassatie in het belang der wet.

Van belang is dat de WLB geen regeling bevat over de wijze waarop de lijkschouw dient te geschieden, terwijl de handreiking van het KNMG geen recht is in de zin van art. 79 RO. Het oordeel van het CTG is verder sterk op de omstandigheden van het onderhavige geval toegesneden. Dit alles brengt de commissie tot het oordeel dat het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet over deze vraag op dit moment niet opportuun wordt geacht.

4. *Vraag: mag een 'campuscontract' worden opgelegd aan zittende huurders?*

Deze vraag is ook in de derde periode van de werkzaamheden van de commissie opgekomen. De commissie heeft hierover toen geoordeeld dat het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet over deze vraag op dat moment niet opportuun werd geacht. Verzoeker heeft in de vierde verslagperiode opnieuw aan de commissie verzocht om deze vraag te beoordelen, nu in geen van de aanhangige rechtszaken cassatieberoep is ingesteld en het gaat om een vraag van groot belang voor het huurrecht. De commissie heeft daarom de zaak opnieuw beoordeeld.

Op grond van de volgende redenen blijft de commissie bij haar oordeel dat het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet over deze vraag op dit moment niet opportuun is. Verzoeker heeft onvoldoende nieuwe aspecten aangedragen die aanleiding zouden kunnen geven tot een ander oordeel. De oordelen die door de feitenrechters zijn gegeven zijn steeds een toepassing van de criteria die zijn neergelegd in art. 7:274 BW (redelijk aanbod/dringend eigen gebruik). Het zijn ook steeds op de omstandigheden van het geval toegesneden oordelen. De rechtspraak is verder zeer consistent; het is de commissie niet gebleken van uiteenlopende uitspraken. Al met al ziet de commissie geen reden om de procureur-generaal te adviseren tot het instellen van cassatie in het belang der wet.

5. *Vraag: mag een vrouw die is gehuwd met een meer dan tien jaar oudere partner worden gekort op haar nabestaandenpensioen?*

In de praktijk blijken pensioenfondsen een korting toe te passen op het nabestaandenpensioen van de echtgeno(o)t(e) indien hij/zij meer dan tien jaar jonger is dan de overleden partner, tevens deelnemer in het pensioenfonds. In de meeste gevallen gaat het daarbij om een vrouw die is gehuwd met een meer dan tien jaar oudere man. De vraag is of deze genoemde kortingsregeling objectief gerechtvaardigd is, dan wel dat een verboden onderscheid wordt gemaakt naar geslacht of leeftijd. Pensioenfondsen voeren aan dat het maken van een indirect onderscheid objectief gerechtvaardigd is omdat de kortingsregeling bedoeld is om sterfbedconstructies tegen te gaan en het gaat om een noodzakelijke begrenzing van de solidariteit.

De rechtspraak is verdeeld. In de beide volgende uitspraken wordt geoordeeld dat de kortingsregeling objectief gerechtvaardigd is: Hof Amsterdam 31 augustus 2006, ECLI:NL:GHAMS:2006:AZ0535, RAR 2006/145, PJ 2006/119 m.nt. L.H. Blom en Rb.

Den Haag 23 januari 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:3286, PJ 2014/35 m.nt. M. Heemskerk. In de volgende uitspraken wordt echter geoordeeld dat de kortingsregeling een verboden onderscheid maakt naar geslacht: Rb. Maastricht 24 maart 2004, ECLI:NL:RBMAA:2004:AO7874 en Hof 's-Hertogenbosch 8 november 2005, ECLI:NL:GHSHE:2005:AU6564, RAR 2006/18, PJ 2005/135. Het College voor de rechten van de mens (voorheen: Commissie gelijke behandeling) oordeelt stevast dat de kortingsregeling een indirect onderscheid maakt dat niet objectief gerechtvaardigd is; vergelijk bijvoorbeeld CGB 25 juni 2009, ECLI:NL:XX:2009:BM7651, PJ 2009/167 m.nt. E. Lutjens; CGB 15 december 2011, ECLI:NL:XX:2011:BV6805, PJ 2012/46 m.nt. W.P.M. Thijssen; CGB 12 januari 2012, ECLI:NL:XX:2012:BX2701, PJ 2012/80.

Uit het voorgaande blijkt dat het hier gaat om een rechtsvraag waarover in de lagere rechtspraak verschillend wordt gedacht. Het is een vraag van groot praktisch belang voor de nabestaande. Gelet daarop adviseert de commissie de procureur-generaal een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen over dit onderwerp. De commissie heeft onderzocht of de uitspraak van Rb. Den Haag 23 januari 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:3286, PJ 2014/35 m.nt. M. Heemskerk zich daartoe leent. Het is de commissie echter gebleken dat in deze zaak hoger beroep is ingesteld. De commissie draagt daarom de uitspraak van Hof 's-Hertogenbosch 8 november 2005, ECLI:NL:GHSHE:2005:AU6564 voor om een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen.

6. *Vraag: mag een WAO-voorbehoud worden gemaakt bij begroting ineens van letselschade?*

Deze vraag ziet op schadebegroting door de rechter. Bij de begroting van de schade – waarbij de rechter een grote vrijheid heeft (art. 6:97 BW) – moet de rechter soms rekening houden met nog niet ingetreden schade. In de praktijk gaat het dan gewoonlijk om gevallen van blijvende letselschade als gevolg waarvan het slachtoffer te maken heeft met een blijvende verminderde verdien capaciteit of aangewezen is op uitkeringen. De rechter kan in dat geval ten aanzien van nog niet ingetreden schade de schuldenaar veroordelen tot het betalen van een bedrag ineens of tot betaling van periodiek uit te keren bedragen (art. 6:105 BW). De onderhavige vraag ziet op het geval waarin de rechter de schuldenaar veroordeelt tot betaling van een bedrag ineens.

De vraag is nu of de rechter bij de begroting van de hoogte van het bedrag alle goede en kwade kansen bij voorbaat dient af te wegen (art. 6:105 lid 1, eerste volzin, BW), of voorwaarden kan stellen aan de veroordeling op grond van art. 6:105 lid 1, tweede volzin, BW. In de praktijk wordt vaak een zogenaamd WAO-voorbehoud gevraagd in verband met een mogelijke toekomstige wijziging in de hoogte van de WAO-uitkering als gevolg van nieuwe regelgeving door de wetgever.

Uit de parlementaire geschiedenis is geen duidelijk antwoord op deze vraag af te leiden, al lijkt het erop dat de Toelichting Meijers tendeert naar de gedachte dat bij een veroordeling tot betaling van periodiek uit te keren bedragen wel rekening kan worden gehouden met toekomstige kwade kansen, terwijl bij een veroordeling tot een bedrag ineens “latere gebeurtenissen die de omvang van de schade beïnvloeden, op de rechten en verplichtingen van partijen geen invloed meer kunnen hebben”. Parl. Gesch. Boek 6 BW, p. 366.

De rechtspraak is verdeeld of een dergelijk WAO-voorbehoud is toegestaan. Geen WAO-voorbehoud: Rb. Utrecht 18 mei 1988, ECLI:NL:RBUTR:1988:AJ5790, VR 1991/82, rov. 4.12; Rb. Zutphen 18 oktober 2001, ECLI:NL:RBZUT:2001:AD4687, rov. 2.14; Hof 's-Hertogenbosch 9 augustus 2011, ECLI:NL:GHSHE:2011:BR6646, rov. 4.29; Rb. Arnhem 21 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BT7190, rov. 2.47-2.48; Rb. Den Haag 23 juli 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:9276, JA 2013/171 m.nt. J.C.J. Dute, VR 2014/73, rov. 4.15. Wel voorbehoud voor mogelijke toekomstige kwade kansen: Rb. Arnhem 15 februari 1996, ECLI:NL:RBARN:1996:AL7760, VR 1996/208; Hof Arnhem 21 december 2004, ECLI:NL:GHARN:2004:AU4722, rov. 4.28-4.30; Rb. Zwolle-Lelystad 7 december 2005, ECLI:NL:RBZLY:2005:AV4128, JA 2006/28, rov. 3.36; Rb. Middelburg 27 september 2006, ECLI:NL:RBMID:2006:AY9298, rov. 4.26; Rb. Zwolle-Lelystad 23 januari 2008, ECLI:NL:RBZLY:2008:BC5664, rov. 2.15.

Hoewel de begroting van schade sterk feitelijk is, gaat het hier om een rechtsvraag, namelijk of de rechter indien hij de schade begroot op een bedrag ineens een voorbehoud mag opnemen voor mogelijke toekomstige kwade kansen. De commissie adviseert de procureur-generaal daarom, gezien de verdeeldheid in de lagere rechtspraak, in dit geval een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen. De commissie heeft onderzocht welke uitspraak zich daarvoor zou kunnen lenen. De zaak die heeft geleid tot het tussenvonniss Rb. Arnhem 21 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BT7190, is nadien doorgehaald en leent zich daarom niet voor een procedure tot cassatie in het belang der wet. In de zaak die heeft geleid tot het

tussenarrest Hof 's-Hertogenbosch 9 augustus 2011, ECLI:NL:GHSHE:2011:BR6646 is nadien eindarrest gewezen op 3 juli 2012. Het is de commissie niet gebleken dat nadien een regulier cassatieberoep is ingesteld, zodat deze zaak zich zou lenen voor cassatie in het belang der wet.

7. *Is de combinatie van een verzoek tot kosteloze vereffening van de nalatenschap en een verzoek tot opheffing van de vereffening toelaatbaar?*

In art. 4:209 lid 1 BW is bepaald dat indien de geringe baten van een nalatenschap daartoe aanleiding geven, de kantonrechter op verzoek van de vereffenaar of een belanghebbende hetzij de kosteloze vereffening van de nalatenschap, hetzij de opheffing van de vereffening kan bevelen. Uit de bepaling volgt (naar haar letterlijke betekenis) dat moet worden gekozen tussen óf een kosteloze vereffening van de nalatenschap, óf de opheffing van de vereffening. In deze zin ook: Rb. Leeuwarden 24 april 2012, ECLI:NL:RBLEE:2012:BW6247, RN 2012/82. Uit de gepubliceerde rechtspraak blijkt echter dat soms een combinatie van kosteloze vereffening en opheffing van de vereffening mogelijk wordt geacht. Zie hiervoor Rb. Zwolle-Lelystad 5 oktober 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0802 en Rb. Zwolle-Lelystad 11 juli 2011, ECLI:NL:RBZLY:2011:BT2665.

Voor beide uitspraken valt wat te zeggen, zoals ook blijkt uit het artikel van W.D. Kolkman, 'Kosteloze vereffening en opheffing vereffening: een verboden combinatie?', Tijdschrift Erfrecht 2012/4, p. 86-90. In dit artikel worden helder de implicaties verwoord die aan beide uitspraken verbonden zijn. Zie verder Groene Serie Erfrecht (B.E. Reinhartz), art. 4:209 BW, aant. 2.

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat sprake is van een uiteenlopende lagere rechtspraak. Het betreft echter ook zaken met vermoedelijk een gering praktisch belang; het gaat immers om de afwikkeling van kleine nalatenschappen en om de vraag of bij de combinatie van verzoeken griffierecht verschuldigd is of niet. Het is de commissie vooralsnog niet duidelijk of hier sprake is van een probleem voor de rechtspraak. De commissie zal daarom nadere inlichtingen inwinnen over de vraag in hoeverre in de praktijk behoefte bestaat aan verheldering van deze rechtsvraag. De beoordeling van deze vraag wordt aangehouden.

C. Aanbeveling van de commissie

De hiervoor beschreven bevindingen inzake de zaken die onder de aandacht van de commissie zijn gebracht resulteren in de aanbeveling om met betrekking tot de volgende rechtsvragen een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen:

- Mag een vrouw die is gehuwd met een meer dan tien jaar oudere partner worden gekort op haar nabestaandenpensioen?
- Mag een WAO-voorbehoud worden gemaakt bij begroting ineens van letselschade?